

שחובתו היותר קדושה, השומרת את חייו הרוחניים ממיתה אכזריה, היא שימצא בעריו ומדינותיו חלק רשום מקודש לתלמוד תורה, ששום לחץ מדיני לא יוכל להסיר מאתנו את החובה הקדושה הזאת.

וכשהיו אבותינו עומדים במעמד הצבאי היותר נמרץ בכיבוש הארץ, נאמרה ליהושע התוכחה על אשר ביטל את הישיבה יום אחד, ושר צבא ד' אמר לו: על של עתה באתי, על שביטלתם תלמוד תורה' (אגרות ראייה ג תתי).

(ע"ב) 'כבוד תורה דיחיד חמור...' –

'...ומזה יש עוד להתבונן מהו גודל החיוב על בני תורה להיות מעשיהם מתוקנים, שהרי אם בן תורה שקוע חייו בחטא כמה הוא גורם בזה בזיון לתורה ח"ו, והרי זה דומה כאילו בא אליו המלך לבקרו והוא מכניסו למקום מלוכלך שבביתו. וביותר צריך להיזהר מכל מה שמפסיד ערך תורתו. ושנינו באבות (ג' י"ז) 'אם אין תורה אין דרך ארץ ואם אין דרך ארץ אין תורה' ופירש הגר"ח ז"ל אם אין לו תורה אי אפשר להיות לו דרך ארץ, ואם אין לו דרך ארץ התורה תהיה לו ללא הועיל והיא כמיותרת דבזה הוא מאבד חשיבות האדם ואין זה כבוד לתורה ואז אינה מועלת לו. ומהאי טעמא כבוד התורה דיחיד חמור מלימוד התורה. וצריך להרגיש בעצמו חשיבות בכל תהלוכותיו לכבוד התורה (משנת ר' אהרן ח"א עמ' ריד).

'אמר רבא: פשיטא לי עבודה ומקרא מגילה – מקרא מגילה עדיף... תלמוד תורה ומקרא מגילה – מקרא מגילה עדיף' –

תיבת ונשמע יש במסורה שלש פעמים; ונשמע קולו בבאו אל הקדש – היינו עבודה; כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע – תורה; ונשמע פתגם המלך – קריאת המגילה. וכתוב שם בסמוך כי רבה היא – שהיא עדיפה יותר. וגם רבה אמרה (בעל הטורים תצוה כח, לה. וכנראה גרס 'רבה').

דף ד

'נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באו הנס'. בכתבי תלמידי הגרי"ז (ערכין א) מובא שחקר האם טעם זה בא להוציא מצות מקרא מגילה מכלל המצוות שהנשים פטורות בהן משום שהזמן גרמן, ושוב נכללות הנשים בעיקר החיוב, הכולל אנשים ונשים כאחת, או שמא טעם זה מצד עצמו הוא המחייב את הנשים בחיוב מחודש.

ונפקא מינה לענין עבדים שהוקשו לנשים לחיוב מצוות; אם ננקוט שבמגילה אין פטור של מצוה שהזמן גרמא – גם העבדים יתחייבו, כנשים. ואולם אם הנשים חייבות מטעם מחודש, ואותו טעם אינו קיים בעבדים – אין לחייב את העבדים.

ומדברי הרמב"ם (מגילה א) משמע שעבד פטור ממקרא מגילה, שכתב 'ועבדים משוחררים חייבים'. (וכן הסביר דבריו הגר"י קמיינצקי בספר אמת ליעקב, שחיוב הנשים הוא מחודש מפני שהיו באותו הנס, משא"כ בעבדים). ואילו מהטור (או"ח תרפט) משמע שעבד חייב. וכן דעת בה"ג. וכן פסקו הב"ח והמגן-אברהם. והרשב"ש (בשו"ת תנב-תנג) כתב שדברי הרמב"ם 'עבדים משוחררים' – שטפא דקולמסא הוא, ובאמת עבדים כנשים לחיוב. אלא שיש לפרש שאותו הטעם האמור בנשים, שאף הן היו באותו הנס, שייך גם

בעבדים, שגם הם היו בגזרה [וע"ש שדחה הפירוש 'אף הן היו באותו הנס' – שהנס נעשה ע"י אשה, שלפירושו זה אכן אין בטעם זה לחייב עבדים].

ואולם דעת השואל שם נוטה לומר שעבדים פטורים, וכתב לדייק כן מהסוגיא בערכין.

לפי הצד השני אפשר לבאר טעם נוסף לשיטת בה"ג שאין הנשים מוציאות אנשים, כי חיובן נובע מדין אחר ולא מעיקר המצוה (סברא קרובה לזו מובאת בשו"ת חות יאיר י ובטור"א). ואולם אין זה הכרח כי יש לומר שהנשים מוציאות אנשים הגם שאין חיובם מטעם אחר. וכן צריך לומר לפי מה שכתב המ"מ (א,ב) בדעת הרמב"ם שנשים מוציאות אנשים, הגם שלהנ"ל בדעת הרמב"ם עבדים פטורים. וע"ע בהרחבת חקירה זו ובמסתעף, בברכת מרדכי ח"ב מב.

וע"ע בשו"ת אבני נזר (או"ח תמב) לענין חצי עבד וחצי בן חורין בקריאת המגילה. וע"ע מצות ראייה סי' תרפט.

יש מביאים מכאן מקור לדברי הרמ"א (תרצה,ד) שאשה חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים כאיש, שהרי גם הנשים היו באותו הנס (עפ"י בהגר"א ופרי מגדים שם). ויש חולקים וסוברים שפטורה מפני שאיש נאמר במגילה ולא אשה (עפ"י פרי חדש). וכתב מגן אברהם על דברי הרמ"א: לא ראיתי נוהרין בזה. ואפשר דוקא באלמנה (- כתב שחייבת) אבל אשה שיש לה בעל – בעלה משלח בשבילה לכמה אנשים. ומכל מקום יש להחמיר (הובא במשנ"ב שם).

ובדברי הפרי-מגדים משמע שלמסקנתו אשה נשואה אינה צריכה לשלוח באופן עצמאי. 'ייראה יותר דהמנהג כהיום דהאשה מכינה המנות השונות ששולחים מהבית מיני אוכלים וכו' ואם אחר כך לוקח השליח מהבית מה שהיא הזמינה לשלוח – יוצאים בזה גם החומרא, דאדעת כל הבית שולחים. ואם היא גם מכוונת לכך – מה טוב' (שבט הלוי ח"ט קמז).

והגרש"ז איערבך וצ"ל (מובא בהליכות שלמה אדר יט,יז) הורה שטוב שיאמר הבעל לאשתו, וכן לבתו שהגיעה לחינוך וסמוכה על שלהנו, שהוא נותן גם עבורן מתנות לאביונים ומשלוח מנות. או שיתן להן רשות לתת בעצמן, אבל אין צריך לזכותן במעות או במנות שהרי לא נאמר בזה 'לכם', ומה שכתב המג"א להחמיר היינו שישלח הבעל גם בשבילה ויודיענה, וכן יודיע למקבלי המנות שידעו שהמשלוח גם ממנה.

בסעודה נראה שלכל הדעות הנשים חייבות מטעם שאף הן היו באותו הנס, ולא נאמר בה 'איש' דוקא, וגם הוקשה עשיה לזכירה.

ד"ר אומר: אומר אני' – ע' במובא בקדושין ט וב"ב קכד.

(ע"ב) ... ואם איתא ליקדמו ליום הכניסה דאחד עשר הוא? – מיום הכניסה ליום הכניסה לא דחיגן. יש לפרש, משום שלמדנו מן הכתוב (ב.) שאין להקדים הקריאה יותר מ"א באדר, ואם חל י"ד ביום שני אין מקדימים ליום חמישי – מזה מוכח שלא חששו חכמים כל כך לטובת הכרכים לדחות ליום הכניסה הקודם כיון שעכשיו הוא יום הכניסה ויכולים לקרוא בו, א"כ הוא הדין מיום חמישי ליום שני אין מקדימים (עפ"י טורי אבן).

'לא תימא כדי שיספקו מים ומזון אלא אימא מפני שמספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכים. רש"י והמאירי מפרשים ששכר הוא להם על כך שמספקים, לכך הקלו עליהם לקרוא ביום הכניסה.

ויש מפרשים, מפני שמספקים ביום הפורים מים ומזון לאחיהם, ואילו היו נצרכים לקרוא באותו היום, היו טרודים בהליכה ובחזרה ובקריאה והיו נמנעים משמחת פורים, אבל עתה שקוראים ביום הכניסה הרי מספקים מזון ב"ד לבני העיר וחוזרים למקומם לשמחה. ואחרים פירשו: כיון שמספקים

ביום הכניסה לכך הקלו עליהם לקרוא אז כדי שלא יתבטלו מסעודתן ביום י"ד (מובא בריטב"א). לפי זה מה שאין הכפרים מקדימים כשחל י"ד בשני ובחמישי כדי שיתפנו לשמחה, זהו משום הטעם שנאמר מקודם, שאין מקדימים מיום הכניסה ליום הכניסה, ולא חזרו בגמרא מטעם זה, אבל לפרש"י למסקנא אין צריך לטעמים שהוזכרו מקודם.

חל להיות בערב שבת, כפרים ועיירות גדולות מקדימין ליום הכניסה ומוקפין חומה קורין בו ביום. רבי אומר אומר אני לא ידחו עיירות ממקומן... מאי טעמא דת"ק... שאני הכא דלא אפשר. ורבי מ"ט... שאני הכא דלא אפשר. ויסוד מחלוקתם הוא האם להעדיף ליתן שבת לכרכים ע"י דחיית העיירות ליום הקודם, או שבת העיירות עדיף, שלא יידחו ממקומם (עפ"י ריטב"א). אפשר ששורש השאלה הוא האם עיקר הפורים הוא לבני הפרושים, כדברי הרמב"ן בראש המסכת שניסם היה גדול יותר והם התחילו בעשיית יום טוב, או – כדברי הר"ן – שהכרכים עושים בט"ו זכר לנס שושן שהיה גדול יותר.

חל להיות בשבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות קורין בערב שבת ומוקפות חומה למחר. רבי אומר: אומר אני הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה' – לפי שביום שישי אינו זמן קריאה קבוע לשום אדם, לא לכרכים ולא לכפרים, לכך מסתבר לדחות את בני העיירות ליום הכניסה שהוא יום קריאה לכפרים [אבל לאחרים ליום ראשון אי אפשר, משום 'לא יעבור']. ואולם כשחל ט"ו בשבת, אין דוחים בני הכרכים ליום הכניסה, שהרי יכולים לקרוא בי"ד שהוא יום קריאה לרוב העולם (עפ"י ר"ן).

טעם נוסף: מפני שי"ג הוא יום מלחמה, עדיף שלא לקרוא בו אלא בי"ד ובי"ב – לכך כשחל י"ד בשבת קוראים בני העיירות בחמישי שהוא י"ב, וכשחל ט"ו בשבת קוראים בני הכרכים בערב שבת שהוא י"ד (ריטב"א עפ"י הירושלמי. וע"ע בתור"ד בשם הירושלמי).

'גזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים'. ע' במובא בסוכה מג, בהסבר דברי הראשונים מדוע נקטו העברה ברשות הרבים ולא הוצאה מרשות לרשות. וע"ע שם מב: ושבת זו.

דף ה

'מגילה בזמנה קורין אותה אפילו ביחיד. שלא בזמנה בעשרה... והאמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: פורים שחל להיות בשבת, ערב שבת זמנם... אלא לאו הכי קאמר שלא בזמנם כזמנם...' משמע בגמרא שהקדמת המגילה לערב שבת כשחל י"ד בשבת, נחשבת 'שלא בזמנה'. מכאן למד המשנה-ברורה (תרצ סק"א ובשעה"צ) אודות כרכים המקדימים לקרוא בערב שבת כשחל ט"ו בשבת, שאין להם לקרוא בפחות מעשרה בברכה.

ואילו בחזון איש (קנה"ב), תמה על כך, שלא מצינו שקריאה ביום י"ד וט"ו תיחשב 'שלא בזמנה', ורק כשמקדימים לי"ג מבואר בגמרא שאין זה זמנה וצריך עשרה. וכן דקדק מלשון הרמב"ם. (ואולם שאר ראשונים נקטו שגם זה בכלל 'שלא בזמנה' (ערא"ש רשב"א רז"ה וריטב"א), אלא שמהגמרא אין הדבר מוכח).

'אי זו היא עיר גדולה – כל שיש בה עשרה בטלנין. פחות מכאן הרי זה כפר'. אף על פי שבני העיירות אינם מספקים מזון לאחיהם, בכל זאת דינם ככפרים להקדים ולקרוא, מאחר וצריכים לילך

ב. לענין מקרא מגילה, משמע בתורא"ש בשם ריב"א שאף אם ננקוט קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבוא – קוראים בט"ו אעפ"י שנחרבו החומות. וכן כתב בטורי אבן. פריים נוספים בדיני 'עיר חומה' – ע' בערכין לב.

דף ד

ה. אלו מאמרים נוספים של רבי יהושע בן לוי בעניני קריאת המגילה מובאים בסוגיא?

מאמרים נוספים של רבי יהושע בן לוי: –
לוד ואונו וגיא החרשים – מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הן [ונחרבו בימי פילגש בגבעה, ובנאן אלפעל. חזרו ונפלו ובא אסא ושיפצן, כמוזכר בדברי הימים].

נשים חייבות במקרא מגילה, שאף הן היו באותו הנס.

א. לדעת רש"י (ערכין ג. וכו"כ המ"מ בדעת הרמב"ם), הנשים מוציאות את האנשים (וכ"כ הריטב"א אלא שכתב שאין זה כבוד הציבור, ובכלל 'מארה' הוא. ועתוס' סוכה לח.). ואילו התוס' כתבו להוכיח מהתוספתא שאין האשה מוציאה את האיש. וכן הביאו מבה"ג שמוציאה את מינה ולא את האנשים (וכ"כ המרדכי מראב"ה). ולהוציא נשים רבות, יש מי שכתב שאינה מוציאתן (קרבן נתנאל בשם התוס' משום זלזול, מובא בשער הציון תרפט סקט"ו). ויש חולקים (כן הוא בלוח ארץ ישראל, וכן דעת הגרשו"א – ע' הליכות שלמה אדר פי"ט דבר הלכה ד).

יש אומרים שהאשה אינה חייבת בקריאה אלא בשמיעה, ואם קוראת לעצמה מברכת 'לשמוע מגילה' (ר"ן בדעת בה"ג; מרדכי, מובא ברמ"א תרפט, ב [וכ"ה בלוח ארץ ישראל, וכן נהגו בבית הגרשו"א (הלי"ש יט, ג בהערה). ובח"א כתב 'לשמוע מקרא מגילה', וכ"ה הלשון המובא בטו"א אגב ריהטא, וכ"ה בסידור עולת ראיה]). ולדעה זו מצדד המגן-אברהם שלא תקרא האשה לעצמה. ומכל מקום אם אין מי שיקרא לפניו – תקרא לעצמה במגילה כשרה ובברכה (משנ"ב ושעה"צ שם). וכששומעות כמה נשים את המגילה, תברך אחת 'לשמוע' ותוציא את חברותיה (הליכות שלמה יט, ג).

ב. אם האשה יצאה ידי חובתה, אפשר שאינה מוציאה אשה אחרת או קטן, שמא אינה בכלל דין 'ערבות' שאעפ"י שיצא מוציא (פרי מגדים, מובא בבאה"ל ר"ס תרפט).

ג. יש שכתבו בדעת הרמב"ם שעבדים שאינם משוחררים פטורים ממגילה (ע' בכתבים המיוחסים להגר"ז ריש ערכין; מצות ראיה). ואילו מהטור (תרפט) משמע שחייב. וכן דעת בה"ג. וכן פסקו הב"ח ומגן אברהם. וכן י"א אף בדעת הרמב"ם (עפ"י תשו' רשב"ש תנב-תנג).

פורים שחל להיות בשבת – שואלים ודורשים בענינו של יום [ואין גוזרים שמא מתוך כך יעבירו המגילה ברשות הרבים].

א. רש"י מפרש לדרוש באגרת הפורים ברבים. וכ"כ הריטב"א והר"ן שדורשים המגילה בענינו של נס, אבל לא בהלכות המגילה שהרי כבר נקראה קודם השבת. (וע' גם מג"א תכט, א שכמו כן בפסח דורשים בו ביציאת מצרים. וע"ש בשו"ע הגר"ז שה"ה בכל מועד, דורשים בטעמים שבעבורם נצטוינו לעשות המועד. אך בר"ן משמע לכאן' שבפסח דורשים בהלכות. וכ"מ להלן טו. במרדכי שדרש לחכמים בהלכות קמיצה ביום ט"ז בניסן כמש"כ רש"י).

ב. דוקא בשבת דורשים מפני שאין קוראים המגילה, אבל בחול אין צריך שהרי קוראים המגילה ויש פרסום הנס יותר (תוס' וכ"מ ברמב"ם). ויש סוברים ששבת לאו דוקא אלא הוא הדין בחול (כן פרש הגר"א (תרפ"ח, ו) דעת השו"ע שהשמיט הלכה זו, שלדעתו בכלל שאר ימים טובים הוא שדורשים בעינים).

ג. כן הדין בכרכים כשחל ט"ו בשבת, דורשים בענינו של יום בשבת (טור או"ח תרפ"ח, ו). וכן הורו רבני ירושלים הלכה למעשה (עפ"י הגרע"י שלזינגר והגר"י וויס – הובאו בשבט הלוי ח"ה פג. והסכים כן למעשה. ולדעת כמה פוסקים (תכט) אין נוהגים כן בכל יום טוב).

חייב אדם לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום (זכר לנס שהיו זועקים בימי צרתם יום ולילה (רש"י) ככתוב במזמור 'אילת השחר' שאמרה אסתר: אלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי. רבי חלב אמר עולא ביראה: שנאמר למען יזמרח כבוד ולא ידם ה' אלקי לעולם אודך).

ואף על פי שמברך ברכת הזמן בלילה, חוזר ומברכה ביום כי עיקר פרסום הנס הוא בקריאת היום. וכן משמע מהמקרא שהביאו, שהקדים קריאת היום כי היא העיקר, וגם עיקר הסעודה היא ביום והרי הוקשה הזכירה לעשייה (תוס' וריטב"א. וע' טורי אבן שקריאת הלילה אינה אלא מדרבנן והסמיכה על המקראות, אבל קריאת היום חיובה מדברי קבלה ברוח הקדש שהוא כדאורייתא. וכ"מ בר"ן ריש המסכת שצדד שבני הכפרים פטורים מקריאת הלילה). ויש אומרים שאין מברכים ברכת הזמן ביום (ערמב"ם א, ג וטאו"ח תרצב; מרדכי בשם רשב"ם. ונראה שלשיטתם אפילו קרא בלילה ולא בירך אין מברך ביום, שאין הקריאה חדשה אצלו).

1. א. מדוע אין קוראים המגילה בשבת?

ב. חל י"ד באדר בערב שבת או בשבת, מתי קוראים המגילה בעיירות גדולות ובכרכים המוקפים חומה?

א. אמר רבה: הכל חייבים בקריאת מגילה ואין הכל בקיאים במקרא מגילה; גזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל בקי ללמוד ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים. רב יוסף אמר: מפני שעייניהן של עניים נשואות במקרא מגילה (לקבלת מתנות לאביונים, ואי אפשר בשבת).

א. רב יוסף אינו חולק על הטעם הראשון, שהרי מפני אותו הטעם גזרו בשופר ובלולב, אלא שהוסיף טעם לאסור אפילו במקדש שאין שם גזרת 'שבות' אעפ"כ אסור משום העניים (תוס'). וע"ע בחדושי הגר"ר בנגיס ח"א סא, ח.

ב. יש להוכיח מדברי הפוסקים שדנו אודות דין מוקצה במגילה בפורים שחל בשבת, שחכמים אסרו לקרוא בשבת זו במגילה כשרה אף בתורת רשות (עפ"י מכתבי הגר"ח קניבסקי והגר"א נבנצל שליט"א, תשס"ה).

ג. אף מי שהיה אנוס מלקרוא קודם השבת, לא יקרא בשבת [ואין אומרים לא גזרו אלא על הציבור, אבל לא באיש פרטי – שלא חילקו חכמים בגזרתם] (עפ"י מגן אברהם תרצב סק"ו והגהות ברוך טעם). והוא הדין לקטן שהגדיל בשבת, לא יקרא בשבת (עפ"י הגרע"י שלזינגר; שבט הלוי ח"ה פג).

ב. לסתם מתניתין, כשחל י"ד להיות בערב שבת, עיירות גדולות וכרכים המוקפים קוראים בו ביום. וכן דעת רבי ורבי יוסי בברייתות.

ויש תנא הסובר שבני העיירות מקדימים ליום הכניסה ככפרים ובני הכרכים קוראים בי"ד (בכל שנה ושנה – ככל השנים שהעיירות קודמות למוקפים). ותנא אחר סובר שהעיירות קוראות בזמנן והכרכים מקדימים ליום הכניסה (בכל שנה ושנה – כשאר שנים שעיירות בי"ד וזמנם אינו זמן המוקפים. ולדברי הכל לעולם אין קוראים לאחר הזמן הקבוע, ככתוב ולא יעבור. רש"י ב. עפ"י גמרא ה.).
הלכה כסתם מתניתין שבני העיירות והמוקפים קוראים בערב שבת (רמב"ם מגילה א, יד).

חל י"ד להיות בשבת; לסתם משנתנו וכן דעת רבי בברייתא, כפרים ועיירות גדולות מקדימים ליום הכניסה, שהואיל ונדחו העיירות מיומם – ידחו ליום חמישי. ותנא קמא בברייתא אמר: כפרים מקדימים ליום הכניסה ועיירות גדולות קוראים בערב שבת. וכן אמר רב (ה.).

הרמב"ם (מגילה א, יד) פסק שבני העיירות קוראים בערב שבת – כתנא קמא דברייתא וכרב, דלא כסתם משנתנו. והראב"ד השיגו (וע' מ"מ). ובריטב"א משמע שיש סברא לומר כאשר אין כפרים מקדימים, אף בני העיירות יקראו בערב שבת.

בכל מקום שמקדימים הקריאה מפני השבת, מקדימים גם את המתנות לאביונים ליום הקריאה וכדלהלן.

והסעודה עושים ביום שלאחר השבת (עפ"י הירושלמי. וכן נפסק בשלחן ערוך תרפח, ו. וכן דעת רדב"ז מג"א ק"ג ונוב"י). ויש אומרים בשבת (עפ"י רלב"ח – בדעת תלמוד שלנו. ועריטב"א ה. בשם 'ש מפרשים' ור"ן בשם רא"ה. ובפרי חדש צדד לעשות הסעודה בשבת וביום ראשון (מובא בשעה"צ). ולא נהגו בירושלם להוסיף בשבת סעודה מיוחדת לכבוד פורים אלא מרבים בסעודת השבת. הליכות שלמה כא, ו). ומשלוח מנות עושים ביום שעושים הסעודה (משנ"ב תרפח סקי"ח. וכן נקט כהנחה פשוטה באג"מ או"ח ח"ד קה, ז). ודעת החזו"א (קנה, א) לשלוח ביום שנותנים מתנות לאביונים (והגרשו"א נהג בצנעה להדר לשלוח גם בשבת, כחומרא בעלמא. ופעם שלח אף ביום שישי. הלי"ש כא הערה 11).

דפים ד – ה

- ז. א. מתי מחלקים מתנות לאביונים בכפרים המקדימים ליום הכניסה? ומתי נוהגת השמחה?
ב. האם המגילה נקראת ביחיד או בציבור דוקא, בזמנה ושלא בזמנה?

א. כשכפרים מקדימים לקרוא ביום הכניסה – גובים בו ביום ומחלקים בו ביום, מפני שעניניהם של עניים נשואות במקרא מגילה, אבל שמחה (של מאכל ומשתה) אינה נוהגת אלא בזמנה.
וכן משלוח מנות עושים בזמנה, בי"ד (וע' חזו"א קנה, א).

ב. אמר רב: מגילה בזמנה, קוראים אותה אפילו ביחיד. שלא בזמנה [כגון בני כפרים המקדימים (רש"י), ומבואר בגמרא שהוא הדין לבני עיירות כשחל י"ד בשבת ומקדימים לקרוא בערב שבת] – בעשרה. רב אסי אמר: בין בזמנה בין שלא בזמנה – בעשרה. היה מעשה וחשש רב לדברי רב אסי (שחזר על עשרה וקיבצם אף בזמנה).

א. כשאין עשרה, לא אמר רב אסי שאינו קורא, שאין איסור קריאתה ביחיד אלא מצוה לקרותה בעשרה (רש"י). ופרשו ראשונים בדעתו שחייב לקרוא ביחיד כשאין עשרה. וכן משמע מדברי הראב"ד (בהשגותיו על הרמב"ם מגילה א, ז), שחייב לקרוא ביחיד כשאי אפשר בעשרה, וכן דעת הרז"ה